

Prædiken ved højmesseren i Herlev Kirke 16.s.e.Trin. 2009

Kære Gud!

Vi beder dig om at tale Livets ord til os. I Jesu navn: Amen.

Mening og meningsløshed, godt og ondt, er side om side i vores menneskeliv. Men det er forskel på godt og ondt, mening og meningsløshed. Meningen og godhed har højere rang i livet end meningsløshed og ondskab. Denne forskel er givet med Guds gode hensigter i skabelsen. Og den bestemmer vores måde at mærke livet på. Vi kan kun erkende, at det onde er ondt, fordi vi før vores møde med det onde har erfaret det gode. Vi mærker kun meningsløsheden som en rystelse af os midt i livet, fordi vi først har oplevet mening i livet og har levet på den. Det betyder ikke, at vores erfaring af meningsfylde og meningsløshed hele tiden fylder lige meget i vores liv, heller ikke på det psykologiske plan. Det er situationer i livet, hvor livets mening er til at tage at føle på, både helt bogstaveligt og billedligt, og derfor fylder det hele. F.eks. når vi får lov til at holde et barn, barnebarn eller oldebarn i vores favn eller når et menneske sanser sin elskede i et lidenskabeligt kys. Der er andre situationer i livet, hvor meningsløsheden i livet i ét nu kan fylde det hele. F.eks. når en af vore kære eller vi selv er ved at gå til at smerte. Og så er der igen andre situationer,

hvor meningsløshed og meningsfylde bestemmer lige meget i øjeblikket, f.eks. når en kvinde står med sit nyfødte barn i armene ved siden af sin far, der skal dø, før han er færdig med livet, på grund af en aggressiv kræftsygdom fuld af lidelse og smerte.

I den første læsning fra Jobs bog i Det gamle Testamente møder vi et menneske for hvem lidelsen og den tilhørende meningsløshed fylder det hele i øjeblikket. Job har forud for dette haft et på mange, mange måder rigt og meningsfyldt liv. Han havde den store lykke at være far til 7 levende sønner og 3 levende døtre. Dem mistede han med et slag i form af en voldsom ørkenstorm, der fik huset til at falde sammen om de unge mennesker. Og kort efter blev han syg af ondartede bylder. Det gjorde så meget ved ham, at hans venner ikke kunne kende ham igen. Og de måtte tie, mens de var hos ham i syv dage og syv nætter, fordi hans lidelser var så store, at ord ikke gav mening.

Midt i denne meningsløse lidelse giver Job sig til at forbande den dag, han blev født. Han vil hellere være død i forbindelse med fødslen end have levet som ægtemand, far og rigmand. Hans smerte er så stor, at han hellere vil undvære hele sit liv end at gennemleve livet i lidelsen.

Jobs ord i dagens første læsning er blevet til trøst for mange mennesker gennem tiden. Utallige mennesker har midt i deres store lidelse og dybe sorg kunnet spejle sig i Job og tage hans ord til sig.

Det er noget af det allervigtigste for os mennesker i livet, at finde udtryk for de indtryk, der kommer til os udefra i kraft af livets bevægelser. Mening og meningsløshed er nemlig ikke noget, vi konstruerer, inde i os selv- som om vi var vort livs egen ansvarshavende redaktør. Vi finder mening og taber mening i vores liv som skabninger i verden. Det gør så stærke indtryk på os, at vi kun har mulighed for at leve livet, som det er, når vi finder udtryk for livets indtryk. Eller bliver vi forrykte, afsindige og går til.

Jobs ord er udtryk for, at der er lidelser så store, at det eneste modbillede, vi kan finde til dem, er billedet af døden. Døden med sin tilintetgørelse opleves da som en udfrielse. Sådanne lidelser kan være begrundet i fysisk sygdom, men den de kan også hænge sammen med store sorger. Mange af dem, der mister en ægtefælle efter mange års samliv, eller som mister et barn, et barnebarn eller et oldebarn, kender til tanker som: ”Det ville være meget lettere, hvis jeg ikke var her.”” Jeg ville ønske, at jeg var død og lå på kirkegården ved siden af min elskede”.

Det er livsbekræftende i ordets bedste betydning, at Jobs stærke forbandelse af livet findes i Bibelen. Mennesker, der erfarer, at livet kan gøre uudholdeligt ondt, kan i disse ord finde sig selv – og dermed få hjælp til at leve. Jeg har i mit arbejde som hospitalspræst set mennesker, der netop i ord som Jobs fandt en helt nødvendig inspiration til at protestere imod livets meningsløshed. Og at netop denne protest gjorde, at de fandt kræfter og mod til at leve livet midt i en voldsom lidelse frem for at ty til fortvivlelsens selvhjælp i form af det selvmord, de allerede var begyndt at overveje meget alvorligt, fordi livet gjorde så forbandet ondt.

For mange i en sådan situation er det at forbande livet, dette at ønske sig død, og dermed væk fra mennesker, man er knyttet til med hjertebånd, forbundet med skam. Skam overfor medmennesker og ofte også i forhold til Gud. Mange har skamfuldt spurgt mig:” Er jeg et dårligt menneske, når jeg tænker sådan? ”” Hvad mener Gud om mig, når jeg tænker og føler sådan?”.

Jeg ser det som et udtryk for Guds uendelige omsorg for os menneske, at Bibelen både er menneskeord og Guds ord på én og samme tid. Og at Bibelen derfor gengiver menneskelivet tro mod virkeligheden.

Det helt store frihedsbrev, der giver os mennesker ret til at udtrykke sig, som det er nødvendigt, midt i livet har Gud givet os i Bibelens beretninger om Jesus af Nazareth. Marias og Guds søn. Det er Jesus, der på korset skriger til himlen: ”Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig?” Jesus på korset mellem de to røvere er meget, meget menneskelig- og samtidig Guds søn. Når Guds egen søn kan komme helt derud i lidelsens magtesløshed, at han ikke kan se Gud og dermed heller ikke nogen mening i livet – så har vi mennesker Guds barnets ret til at forbande livet som Job, ønske os døde og dermed protestere voldsomt overfor Gud. Når det er påkrævet. Når livet virkelig gør så ondt. Gud holder til det. Ja, mere end det. Han jubler over vor klage i sin himmel, på samme måde som han glædes over vores lovsange og andre udtryk for taknemlighed over livets meningsfylde. Det lærer vi faktisk hos Luther.

Kristus kaster evangeliets lys over ordene i Jobs bog. Jobs historie viser os, at man kan være et på mange måder godt og fromt menneske – og alligevel komme dertil, at man forbander livet. Det bliver man ikke et dårligere menneske af. Ikke i Guds øjne.

Dagens første læsning taler til os i en tid, hvor sorg er noget, der skal overstås. Hvor man som sørgende ofte stilles overfor

ubønhørlige krav om at blive færdig med sorgen, give slip, komme videre og finde et lyst syn på livet. For mig at se er det udtryk for det, der i Bibelen kaldes gerningsretfærdighed – selvom Gud måske ikke udtalt blandes ind i det. Ved at optræde på en bestemt måde skal mennesker nå dertil, hvor man gør sig selv rigtig og acceptabel. Om ikke i Guds øjne, så dog i menneskers. Dagens første læsning – set i evangeliets klare lys – modsiger disse ubarmhjertige krav til sørgende mennesker. Vi har lov til at sørge livet ud. Vi skal ikke blive færdige med sorgen. Vi må leve med den. Og livet med sorgen begynder med sorgens voldsomme bevægelser. Gennem sangerne gør det indtryk på os, når et menneske ikke længere er i livet – eller når vores liv forandres, fordi vi ikke kan gøre, hvad vi plejer rent fysisk og mentalt. Disse bevægelser må have udtryk. Hos Job, andre steder i Bibelen og i salmebogen kan vi låne udtryksformer, når vi famler os frem og forsøger at få udtrykt og dermed delt vores erfaringer af det meningsløse med andre.

I dagens evangelium møder Jesus en kvinde, der med god grund kunne have gjort Jobs forbandelse af livet til sin egen. Hun er enke og hun har mistet sin eneste søn. Hun bærer på to store sorger. Livets meningsløshed har gjort sådan indtryk på hende, at hun må græde offentligt, mens hun bærer sin søn

til graven. Hendes situation er fortvivlet. Hun har ingen til at forsørge sig. Efter begravelsen er tiggeri hendes eneste mulighed at opretholde livet på. Som andre hjemløse tiggere på den tid har hun formentlig kort tid at leve i og hendes sidste tid vil være præget af sult, tørst, kulde og mange andre lidelser.

Jesus ynkes over hende, står der i evangeliet. Han åbenbarer dermed, at Gud lader sig bevæge af vores nød. Han nøjes ikke med at lade meningsfylde og meningsløshed være side om side. Den meningsløse lidelse rører ham. Han kan ikke bære at se sine børn gå til. Derfor sender han sin søn til jorden for at tage livtag med alt det, der kan true et menneske. Sådan er Gud almægtig. Han er ikke passiv tilskuer til vores nød og elendighed. Han sender sin søn for at frelse os.

I mødet med kvinden betyder det, at han må opvække den døde søn til livet. Det er ikke alene sønnen, der opstår til nyt liv. Hans mor, enken, opstår også. Hun får livet tilbage.

Som alle andre undere i Bibelen er opvækkelsen af enkens søn i Nain en tegnhandling. Gud viser gennem Jesu under, at han magter døden, der gør os absolut magtesløse, og at han vil bruge den magt til gavn for os. Det indebærer, at døden ikke er det sidste for os mennesker. Når dødens bevægelse tilintetgør os og vores liv, så er det kristeligt set ikke ude med os. Vi er i Guds hånd. Vi skal leve hos Gud, hvor Jesus, Marias og

Guds søn, allerede lever, fordi Gud oprejste ham af de døde påskemorgen. Underet i Nain viser, at vi kristeligt set har lov til at have et levende håb. Vi har lov til at tro Kristus, når han siger, at Han er opstandelsen og livet og at den, der tror på ham, skal leve, om han end dør.

Dette kristelige håb gør så også døden til at leve med menneskeligt set. Menneskeligt set indebærer døden, at det er ude med os. Vi er ude af livet, når vi dør. Vi kan ikke nå vore kære længere og de kan ikke nå os. Det er til at tude over eller hvordan vi nu har brug for at udtrykke os. Det kristelige håb ophæver ikke vores menneskelighed. Som kristne mennesker er vi aldrig stillet overfor den fordring, at vores sorg skal fylde mindre, være mindre fortvivlende eller på anden måde mindre bevægende end andre menneskers sorg. Jeg ved godt, at der nogle gange prædikes sådan om vores levende håb på grund af Kristi opstandelse fra de døde, at det kan høres som en bagatellisering af menneskers sorg og lidelse. Men en sådan prædiken lægger for mig at se op til en raffineret form for gerningsretfærdighed eller trældom under love, der føles strengere end hele moseloven. Der kræves bestemt tanker og følelser for at høre Gud til og dermed at være med inde under opstandelsens virkelighed. Det gør for mig at se alt det, som

vor Herre Jesus Kristus betyder, til intet. Guds kærlighed bliver da sammenknyttet med betingelser.

Som jeg hører evangeliet, så er det helt modsat. Vor Herre vidste udmærket, hvem vi er og hvordan vi er, da han valgte at blive menneske for vores skyld. Derfor kan der aldrig knyttes betingelser til Guds godhed og nåde – heller ikke form af krav om, hvad vi skal tænke og føle. Kristus betyder, at vi har Guds kærlighed af nåde. Ganske gratis.

Som kristne mennesker har vi lov til at være lige så fortvivlede i sorgen som alle andre mennesker. Vi skal ikke gøre os bedre end andre.

Det, der så gør en afgørende forskel for os som kristne mennesker, er, at vi har Gud at skribe til, rette vores forbandelser og håb til, fordi han i Vor Herre har lovet os altid at være for os i død og liv, i meningsløshed og meningsfylde.

Det at være magtesløs og fortvivlet i sin sorg som et kristent menneske og at leve åbent med magtesløsheden og fortvivlelsen overfor næsten kan være det største vidnesbyrd om Guds godhed. I vores forhold til medmennesket er vi altid for Guds ansigt. Ved i udtryksformer at vedstå, hvordan livet gør indtryk på os, aflægger vi regnskab for det levende håb, der bor i os. Vores tro holder til livet, som det er. Ikke fordi vi holder Gud fast. Men fordi han holder fast i os.

Det hedder ofte om mennesker, der sørger, i vores samtid, at de går og dyrker deres sorg. Som jeg ser det i lyset af evangeliet, så tror jeg ikke, at vi som sørgende dyrker sorgen i sig selv. Det gør enken i Nain heller ikke.

Dyrke er et ord, vi har fra oldnordisk. Det betyder: tilbede, holde for dyr i betydningen: kostelig, holde i ære, lovprise. I sorgen er det ikke tabets meningsløshed eller livs- tomhed vi dyrker. I sorgen tilbeder vi, ærer vi, lovpriser vi Gud, der skænker os livet med dets fylde af mening. Når vi i sorgen bruger udtryk, der ligner Jobs klage, enkens gråd eller noget helt andet, så ærer vi Gud selv for livets mening. Med samme form for intensitet, der giver sig til kende i folkeskarens lovprisning af Gud for Jesu opvækkelse af enkens søn i Nain.

Derfor behøver vi ikke blive færdige med sorgen. I den er der faktisk også adgang til erindringer om livets mening, som vi fik lov til at opleve med det menneske, vi sørger over, eller i kraft af den førlighed, som vi havde før sygdommen eller alderens forfald satte ind. Den mening kan vi have godt brug for at klamre os til og fordybe os i, når livet er lidelsesfuldt.

Som kristne mennesker er vi en del af Guds kirke. I Det nye Testaments grundtekst bruges der et bestemt græsk ord kirken som Guds kirke bygget af levende stene. Ordet hedder ekklesia. Det kan forstås som: Dem, der er kaldt ud. Som

kristne mennesker, som Kristi kirke, er vi kaldt ud. Vi skal gøre noget andet end det, som tidens strømninger dikterer, når de kræver flugt fra det menneskelige. I tiden bedømmes sorg ofte på linje religion, nemlig som noget mennesker skal gøre sig helt fri af. Som kirke er vi som enkeltpersoner og som menighed sat til at give sorg og alle andre udtryk for menneskelig lidelse frirum. Vi er kaldt ud af Gud selv. Derfor må vi gerne skille os ud.

Vores udtryk som mennesker i hverdagens liv, vores gudstjenesterum og vores gudstjenester må være sådan, at vi mennesker kan genfinde os i dem. Når livet er fuldt af glæde og mening. Og når lidelsen, sorgen og meningsløshedens bevægelser griber forstyrrende ind i menneskers liv.

Kun på den måde kan vi tjene ham, der er i bevægelse for os og som ikke hviler før alt det, der kan lægge et menneskes liv øde, er bortskaffet. Og han har gjort alting nyt.

Amen.